

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย

The Development of KID-D Learning Management Model to Enhance the Sangahawatthu 4 Traits of Preschool Children

ธิดารัตน์ จันทะหิน¹
สิริมา ภิญโญนนตพงษ์²
บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์³
ราชันย์ บุญธิมา⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D ทำการศึกษาเป็นสามระยะ ดังนี้ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย 2) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 3) เสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาองค์ประกอบจำนวน 525 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ จำนวน 2 ห้องเรียน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 37 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D และกลุ่มควบคุม จำนวน 37 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัยและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D

ผลการศึกษารูปแบบได้ดังนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัยพบว่า คุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการให้สิ่งที่ดี มี 3 ตัวบ่งชี้ ด้านการพูดดี มี 3 ตัวบ่งชี้ ด้านประพฤติดี มี 3 ตัวบ่งชี้ และด้านการวางตนดี มี 3 ตัวบ่งชี้ โดยทั้งโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรกและอันดับที่สอง มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีค่าอำนาจการถดถอยมาตรฐานที่แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงและมีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุกำลังสอง ที่แสดงค่าความเชื่อถือได้สูงในแต่ละตัวบ่งชี้ ส่วนผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการกระตุ้นความรู้ (Knowledge : K) ขั้นการปฏิสัมพันธ์ (Interaction : I) ขั้นการปฏิบัติงานร่วมกัน (Doing Together : D) และขั้นการแสดงผลงานสะท้อนการเรียนรู้ (Display : D) ที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และผลการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุม ทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดส่งผลในระดับมากต่อคะแนนรวมและคะแนนรายด้านทุกด้าน แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัยได้

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D, คุณลักษณะสังคหวัตถุ์, เด็กปฐมวัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The main purpose of this research was to enhance the Sangahawatthu 4 traits of preschool children through the KID-D learning management model. The study was conducted in three phases as follows: 1) the factor analysis of Sangahawatthu 4 traits of preschool children; 2) the development of a learning management model; and 3) the enhancement of Sangahawatthu 4 traits of preschool children by using the KID-D learning management model. The sample used in the study was second year kindergarten students, with 5-6 years of age, who were studying in 2014 academic year at schools under the Department of Education, Bangkok Metropolitan Administration. The sample for factor analysis was 525 students selected by cluster sampling and the sample for the enhancement of Sangahawatthu 4 traits was 2 classes of students selected by purposive sampling. The experimental group of 37 students was used with the KID-D learning management model while the control group of 37 students was scheduled with the normal learning activities provided by school. The instruments used were an evaluation form for the Sangahawatthu 4 traits of preschool children and a KID-D learning management model.

The results of study were summarized as follows. The confirmatory factor analysis revealed that the Sangahawatthu 4 traits of preschool children consisted of 4 factors: Good Offers with 3 indicators, Good Words with 3 indicators, Good Behaviors with 3 indicators, and Good Manners with 3 indicators. Both models of first order confirmatory factor analysis and second order confirmatory factor analysis had goodness of fit with the empirical data, standardized regression weights (SRW) which showed high construct validity, and squared multiple correlations (SMC). Regarding the development of a learning management model, a KID-D learning management model was obtained. The model comprised 4 steps: Knowledge (K), Interaction (I), Doing together (D), and Display (D), with the quality in general at the very appropriate level. Regarding the enhancement of Sangahawatthu 4 traits of preschool children, it was found that the scores of students in the experimental group after the experiment were higher than those of before the experiment and also those of the students in the control group, both in general and in individual areas, with statistical significance at the level of .01. The effect sizes with the total score and the scores of all individual areas were at the high level. The results indicated that the KID-D learning management model could be used to enhance the Sangahawatthu 4 Traits of preschool children.

Keywords : KID-D learning management model, Sangahawatthu 4 traits , preschool children.

บทนำ

คำสอนของศาสนาทุกศาสนา คือ ชุมทรัพย์ทางปรัชญาที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเจตนาของหลักคำสอนทางศาสนามุ่งให้ทุกคนเป็นคนดี สอนให้มนุษย์เว้นจากความชั่วทั้งปวง ต้องการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีต้องรักความสามัคคี มีความยุติธรรม ยกย่องจิตใจให้เข้าถึงปัญญา รู้เท่าทันความเป็นไปของโลกของสังคม เมื่อพิจารณาหลักธรรมของศาสนาต่างๆ จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกันในการปลูกฝังความเป็นคนดี ควรแก่การยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีสันติและนำมาซึ่งความสงบสุขที่ยั่งยืน (ท่านพุทธทาส 2557 : 162) ปัจจุบันสังคมมีความเจริญทางวัตถุก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ในขณะที่ความเจริญทางจิตใจกลับเสื่อมถอยจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนจะมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นขาดความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ขาดความจริงใจต่อกัน ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีความระแวงแคลงใจซึ่งกันและกันเพราะมุ่งประโยชน์ตนเพียงอย่างเดียว หากปล่อยไว้เช่นนี้สังคมจะอยู่รอดและสงบสุขอย่างยั่งยืนได้ยาก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) 2558 : 413) ขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ นำไปสู่การเอาัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันและมุ่งหาผลประโยชน์เพื่อตนเองมากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม การขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและทางวัตถุก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นำมาสู่ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคนในชาติ อันสืบเนื่องมาจากคนส่วนหนึ่งได้หันห่างศาสนา มิได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจให้เจริญและสูงขึ้น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีธรรมะมากมายหลายหมวด ที่มุ่งสอนให้คนประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยเฉพาะหลักธรรมสังคหวัตถุสี่ เป็นหลักธรรมที่ทุกคนควรยึดถือและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้เกิดความผาสุก พระอาจารย์ศีกฤทธิ์ โสตถิผโล (2558 : 18) กล่าวว่า **หลักการปฏิบัติตนตามรูปแบบพุทธวจนตามหลักของสังคหวัตถุสี่** มีอยู่ 4 ประการ “ทาน” คือ การให้ หรือการให้ปัน เป็นการสอนให้คนเรานั้นรู้จักการแบ่งปันสิ่งของ ที่เป็นวัตถุหรืออื่น ๆ รู้จักเสียสละ “เปยยวัชชะ” คือ ปิยวาจา หรือการพูดด้วยถ้อยคำอันเป็นที่รัก พูดในสิ่งที่ดี ที่เป็นประโยชน์ “อิตถจริยา” คือ การประพฤติประโยชน์ หรือทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม “สมานัตตตา” คือ ความมีตนเสมอกัน หรือปฏิบัติอย่างตนเสมอเสมอจนกลายเป็นนิสัย สามารถกระทำการต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามกาลเทศะเหมาะสมแก่บุคคล สถานที่และโอกาสต่าง ๆ การปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุสี่จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและสามารถตอบรับกับกระแสสังคมโลกในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ได้

ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนที่มีคุณค่าของสังคม Sirima Pinyoanuntapong (2013 : 321-327) กล่าวว่า ควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ในช่วงที่เป็นเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเช่นกันควรบ่มเพาะปลูกฝังตั้งแต่เด็กวัยนี้ สามารถที่พัฒนาระดับคุณธรรมจริยธรรม รู้คิดและเลียนแบบสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีที่ถูกต้อง เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามมารยาททางสังคมในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้ เน้นพฤติกรรม การสร้างความเป็นมิตร รู้จักการแบ่งปัน รู้จักการช่วยเหลือกัน แสดงออกซึ่งความมีน้ำใจ มีความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติงานร่วมกันได้ ทั้งหมดล้วนเป็นพฤติกรรมที่ดีที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กเมื่อเติบโตผู้ใหญ่ให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพของสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Lawrence Kohlberg (1976 : 19-35) เด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุในช่วง 2-7 ปี เด็กจะอยู่ในขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษแต่เด็กวัยนี้เริ่มมีระดับคุณธรรมจริยธรรม ถ้าพ่อแม่และครูสั่งสอนว่าสิ่งใดถูกต้องควรทำ สิ่งใดไม่ถูกต้อง ไม่ควรทำ เด็กจะเลียนแบบในสิ่งที่ดีที่พ่อแม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นตามทฤษฎีพัฒนาการเขาว์ปัญญาโดย Piaget (1982 : 74) นั้นได้อธิบายเพิ่มเติมจากการพัฒนาพฤติกรรมว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโครงสร้างการรู้คิด (Cognitive

Structure) และโครงสร้างการรู้คิดนี้ ย่อมซับซ้อนขึ้นตามพัฒนาการของเด็ก ซึ่งถ้าผู้ใหญ่สั่งสอนหรือสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมให้เด็ก เด็กย่อมมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการรู้คิดด้านนี้เช่นกัน รวมถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้เกิดการเลียนแบบตามสภาพแวดล้อมนั้นได้ (Bandura 1986 : 239) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ด้นนั้นต้องอาศัยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความน่าสนใจ แฝงด้วยความสนุกสนาน และได้รับความรู้ตามขั้นตอนเหมาะสมกับวัย จะสามารถช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีที่ต้องการให้เกิดกับเด็กได้ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2558 : 10-26) กล่าวว่า วิธีการการจัดกิจกรรมการที่สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เช่น การเล่านิทานคุณธรรม มีตัวละครที่สามารถกระตุ้นความสนใจเด็กให้เกิดการเรียนรู้และเกิดคุณลักษณะที่ดีได้ โดยมีกระบวนการการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน คือ การนำเข้าสู่บทเรียน เน้นการให้ความรู้ในสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองและกิจกรรมการใช้กรณีตัวอย่างๆ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เน้นให้เด็กได้เรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา ในการระดมความคิดเป็นกลุ่ม ลงมือปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน และนำเสนอผลงานสะท้อนการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เรียนรู้ตามศักยภาพของเด็กอย่างแท้จริงได้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2556 : 78) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กนั้นควรสอนให้เด็กในเรื่องการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันในห้องเรียนกับเพื่อน เป็นพื้นฐานของพัฒนาการที่เหมาะสมกับเด็ก โดยเฉพาะกิจกรรมนิทานคุณธรรมซึ่งเด็กได้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครที่มีพฤติกรรมดี ไม่ดี และผลของการกระทำของตัวละครนั้น เด็กสามารถเลือกเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวละครที่เหมาะสมได้ นอกจากนี้ อารี สันหนวี (2550 : 18) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงกระทำบ่อย ๆ จนกลายเป็นนิสัยที่ติดตัวเด็กไปจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นคนดีของสังคมได้

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัยว่ามีคุณลักษณะในแต่ละด้านอย่างไร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย มีรูปแบบอย่างไร และศึกษาว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยได้มากน้อยเพียงไร โดยผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เด็กเกิดคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ติงตามหลักสังคหวัตถุสี่ได้ และนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัยในยุคปัจจุบัน เพราะประสบการณ์แห่งชีวิตเหล่านี้เป็นส่วนที่จำเป็นสำหรับการเจริญงอกงามตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเมื่อเติบโตก้าวสู่ช่วงวัยอื่น ๆ เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพในสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสี่ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 20,682 คน ปีการศึกษา 2557

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ตัวแปรโครงสร้าง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้สิ่งที่ดี 2) ด้านการพูดดี 3) ด้านการประพฤติดี 4) ด้านการวางตนดี และตัวแปรบ่งชี้ในแต่ละตัวแปรโครงสร้างรวมทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้

2. ตัวแปรที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย มีดังนี้ ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก คือ แนวคิดหลักการสอนของพระพุทธเจ้า แนวคิดหลักการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม ทฤษฎีประวัติศาสตร์ของวิกตอริก ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของการกระทำของสกินเนอร์ (สุรางค์ ไคว่ตระกูล 2556 : 69-75) และงานวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนโดยยึดหลักสังคมที่ดีของพระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา (2552 : บทคัดย่อ) งานวิจัยเรื่องการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ของลูกน้ำ แผลงภู (2554 : บทคัดย่อ) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับครูปฐมวัยและสังเกตพฤติกรรมเด็กในสภาพจริง ได้รายการพฤติกรรมของคุณลักษณะในแต่ละด้าน ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยมีตัวแปรโครงสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดี คือ การให้สิ่งที่ดี การพูดดี การประพฤติดี การวางตนดี และตัวแปรบ่งชี้ 12 ตัวบ่งชี้

2. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ที่เน้นสติปัญญาตั้งแต่แรกเกิดของมนุษย์และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ให้ความสำคัญกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีพื้นฐานมาจากพัฒนาการทางสติปัญญาการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายร่วมกับผู้อื่น (ทิตินา แคมมณี 2554 : 24-56) จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2554 : 148) ; ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548 : 161) ; มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2549 : 170) ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย

3. การศึกษาผลการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยออกแบบแผนการทดลองเป็นแบบ Pretest-Posttest Control Group Design มีตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น การจัดการเรียนรู้แบบ KID-D กับการจัดการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติของโรงเรียน และตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 20,682 คน ปีการศึกษา 2557

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 525 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุ์ของเด็กปฐมวัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D จำนวน 37 คน และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติของโรงเรียน จำนวน 37 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อวัดคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ด้าน คือ ให้สิ่งที่ดี พุทธิ ประพฤติดี และวางตนดี มีรายการพฤติกรรมการแสดงออกสำหรับใช้ในประเมิน จำนวน 72 ข้อรายการ เป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการในแบบประเมินคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัยกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) ในแต่ละด้านเป็นรายข้อ เลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557 : 90) และปรับปรุงแก้ไขบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบประเมินไปทดลองนำร่องกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 111 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกด้วยสัมประสิทธิ์ CITC (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557 : 16-19) ค่าความเชื่อมั่น ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (α) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557: 131) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .60 - 1.00 ขึ้นไป จำนวน 72 ข้อรายการ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .33 ถึง .86 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรแอลฟาของครอนบัก $\alpha = .95$ และค่าความเชื่อถือได้ของผู้ประเมิน (RAI : Rater Agreement Index for Performance Assessment) $RAI = .71$ ซึ่งมีค่าสูงตามเกณฑ์ .70 สามารถนำไปใช้ประเมินคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัยได้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ขั้นกระตุ้นความรู้ (Knowledge : K) ขั้นปฏิสัมพันธ์ (Interaction : I) ขั้นปฏิบัติงานร่วมกัน (Doing Together : D) และขั้นแสดงผลงานสะท้อนการเรียนรู้ (Display : D) ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 45 นาที รวม 32 ครั้ง จัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องด้านเนื้อหาแนวคิด ทฤษฎีและกิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้และคู่มือการใช้ ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้ ในระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC), ค่าอำนาจจำแนก (CITC), ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัย สัมประสิทธิ์แอลฟา และค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต (RAI : Rater Agreement Index for Performance Assessment) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557: 103)
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analyses : CFA)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยคำนวณจากสูตร Paired-Sample t-test, Independent Samples t-test และหาค่าขนาดส่งผล (Effect Size) โดยใช้สูตร Cohend's d (Cohen 1988 : 110)

ขั้นตอนการวิจัย ดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

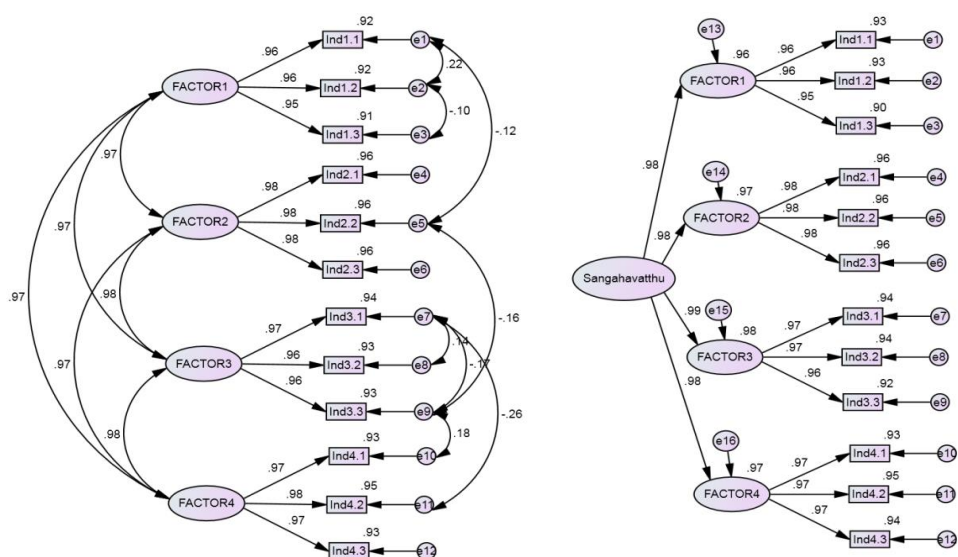
ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะสังคหวัตถุสึของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้สามารถยืนยันได้ว่าแบบประเมินคุณลักษณะสังคหวัตถุสึ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้สิ่งที่ดี การพูดดี การประพฤติดี การวางตนดี สามารถประเมินคุณลักษณะสังคหวัตถุสึได้ทั้งโมเดลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบอันดับแรก (First Order) และอันดับที่สอง (Second Order) โดยโมเดลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบอันดับแรกมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์และในแต่ละตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักการถดถอยมาตรฐานที่แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง (SRW=0.95-0.98) และมีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุกำลังสอง ที่แสดงค่าความเชื่อถือได้สูง (SMC=0.91-0.96) และโมเดลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบอันดับสอง มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์และในแต่ละตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักการถดถอยมาตรฐานที่แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง (SRW=0.95-0.99) และมีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุกำลังสองที่แสดงค่าความเชื่อถือได้สูง (SMC=0.91-0.99) ดังแสดงในภาพที่ 2 และตารางที่ 1

CMIN= 54.07, df=40, P=.07,CMIN/DF=1.35, RMR=0.02, GFI=0.98, AGFI=0.97

CMIN= 51.07, df=39, P=0.09,CMIN/DF=1.31, RMR=0.02, GFI=0.98, AGFI=0.97

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบอันดับแรก (First Order) และอันดับที่สอง (Second Order)

ตารางที่ 1 คำนวณน้ำหนักการถดถอยมาตรฐาน (SRW) และค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุกำลังสอง (SMC) ของคะแนนตัวบ่งชี้คุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัยของการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรกและอันดับที่สอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบสังคม	ตัวบ่งชี้	การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก		การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง	
		SRW	SMC	SRW	SMC
การให้สิ่งที่ดี	ให้สิ่งของที่ควรแบ่งปันกัน	0.96	0.92	0.98	0.97
	ให้ความรักโอบอ้อมอารีต่อกัน	0.96	0.92	0.96	0.92
	ให้ความรู้คอยแนะนำตักเตือนกัน	0.95	0.91	0.96	0.92
การพูดดี	พูดจาเหมาะสมตามกาลเทศะ	0.98	0.96	0.95	0.91
	พูดด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน	0.98	0.96	0.98	0.97
	พูดในสิ่งดีที่เป็นประโยชน์	0.98	0.96	0.98	0.96
การประพฤติดี	ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อเพื่อน	0.97	0.94	0.98	0.96
	ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อครู	0.96	0.93	0.98	0.96
	ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม	0.96	0.93	0.99	0.99
การวางตนดี	ร่วมกิจกรรมโดยไม่เอาเปรียบกัน	0.97	0.93	0.97	0.94
	ร่วมกิจกรรมโดยไม่ถือตัว	0.98	0.95	0.96	0.93
	ร่วมกิจกรรมโดยไม่ทอดทิ้งกัน	0.97	0.93	0.96	0.93

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และองค์ประกอบของคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย การให้สิ่งที่ดี การพูดดี การประพฤติดี และการวางตนดี สร้างเป็นรูปแบบได้ 6 หลักการ คือ หลักการเรียนรู้จากตัวแบบ หลักการปรับมันโนทัศน์ หลักการปฏิบัติงานร่วมกัน หลักการประเมินค่า และหลักการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกและสรุปเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ขั้นกระตุ้นความรู้ (Knowledge : K) ขั้นปฏิสัมพันธ์ (Interaction : I) ขั้นปฏิบัติงานร่วมกัน (Doing Together : D) ขั้นแสดงผลงานสะท้อนการเรียนรู้ (Display : D) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบทั้งในด้านเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยและคู่มือการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.79 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 ได้ค่าความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวบ่งชี้ รายด้านและโดยรวม ($t=10.69, 11.78, 12.00, 13.63$) ($p=0.00$) และมีขนาดส่งผลต่อทุกตัวบ่งชี้ รายด้าน และโดยรวมในระดับมาก (Cohen's $d=3.14, 4.08$) และสูงกว่าคะแนนของเด็กในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวบ่งชี้ รายด้านและโดยรวม ($t=5.17, 5.35, 5.85, 6.17$) ($p=0.00$) และมีขนาดส่งผลต่อทุกตัวบ่งชี้รายด้านและโดยรวมในระดับมาก (Cohen's $d=0.98, 1.45$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่า Paired-Sample t-test, Independent-Samples t-test และขนาดส่งผลของคะแนนคุณลักษณะสัณหัตถุสี่ของเด็กปฐมวัยรายตัวบ่งชี้รายด้านและคะแนนรวมประเมินก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มทดลอง (E) กับกลุ่มควบคุม (C)

คุณลักษณะสัณหัตถุสี่ เด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ / องค์ประกอบ	คะแนนกลุ่มทดลอง ก่อนกับหลัง					คะแนนหลังการทดลอง ทดลองกับควบคุม				
	M _D	S _D	t	p	Cohen _d	M _{E-C}	SE _{E-C}	t	p	Cohen _d
A.1 ให้สิ่งของที่ควรแบ่งปันกัน	3.35	0.40	8.43**	0.00	3.35	2.30	0.55	4.21**	0.00	0.99
A.2 ให้ความรักโอบอ้อมอารีต่อกัน	3.32	0.35	9.47**	0.00	3.32	2.43	0.48	5.04**	0.00	1.19
A.3 ให้ความรู้คอยแนะนำตักเตือนกัน	4.03	0.41	9.76**	0.00	4.03	2.76	0.53	5.20**	0.00	1.23
ด้านการให้สิ่งที่ดี	10.70	1.00	10.69**	0.00	10.70	7.49	1.45	5.17**	0.00	1.22
B.1 พุดจาเหมาะสมตามกาลเทศะ	3.27	0.42	7.78**	0.00	3.27	2.35	0.57	4.14**	0.00	0.98
B.2 พุดด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน	3.92	0.41	9.63**	0.00	3.92	3.05	0.54	5.66**	0.00	1.33
B.3 พุดในสิ่งที่เป็นประโยชน์	3.81	0.33	11.68**	0.00	3.81	2.65	0.52	5.05**	0.00	1.19
ด้านการพุดดี	11.00	0.93	11.78**	0.00	11.00	8.05	1.51	5.35**	0.00	1.26
C.1 ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อเพื่อน	3.68	0.34	10.95**	0.00	3.68	2.97	0.51	5.83**	0.00	1.37
C.2 ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อครู	3.49	0.36	9.78**	0.00	3.49	2.57	0.51	5.07**	0.00	1.20
C.3 ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.97	0.42	9.38**	0.00	3.97	2.78	0.53	5.25**	0.00	1.24
ด้านการประพฤติดี	11.14	0.93	12.00**	0.00	11.14	8.32	1.42	5.85**	0.00	1.38
D.1 ร่วมกิจกรรมโดยไม่เอาเปรียบกัน	3.14	0.29	10.70**	0.00	3.14	2.54	0.48	5.34**	0.00	1.26
D.2 ร่วมกิจกรรมโดยไม่ถือตัว	4.08	0.40	10.26**	0.00	4.08	3.08	0.50	6.16**	0.00	1.45
D.3 ร่วมกิจกรรมโดยไม่ทอดทิ้งกัน	3.84	0.29	13.06**	0.00	3.84	2.70	0.48	5.67**	0.00	1.34
ด้านการวางตนดี	11.05	0.81	13.63**	0.00	11.05	8.32	1.35	6.17**	0.00	1.45
คะแนนรวมคุณลักษณะ สัณหัตถุสี่	43.89	3.48	12.62**	0.00	43.89	32.19	5.60	5.75**	0.00	1.36

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะสัณหัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย พบว่า คุณลักษณะสัณหัตถุสี่ของเด็กปฐมวัย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้สิ่งที่ดี สามารถประเมินได้ด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1) ให้สิ่งของที่ควรแบ่งปันกัน ตัวบ่งชี้ที่ 2) ให้ความรักโอบอ้อมอารีต่อกัน และตัวบ่งชี้ที่ 3) ให้ความรู้คอยแนะนำ

ตกเตือนกัน การพูดดี สามารถประเมินได้ด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1) พูดจาเหมาะสมตามกาลเทศะ ตัวบ่งชี้ที่ 2) พูดด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน และตัวบ่งชี้ที่ 3) พูดในสิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ การประพฤติดี สามารถประเมินได้ด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1) ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อเพื่อน ตัวบ่งชี้ที่ 2) ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อครู และตัวบ่งชี้ที่ 3) ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และการวางตนดี สามารถประเมินได้ด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1) ร่วมกิจกรรมโดยไม่เอาเปรียบกัน ตัวบ่งชี้ 2) ร่วมกิจกรรมโดยไม่ถือตัว และตัวบ่งชี้ 3) ร่วมกิจกรรมโดยไม่ทอดทิ้งกัน ผลการวิจัยองค์ประกอบของคุณลักษณะสังคหวัตถุสึของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้สามารถยืนยันได้ว่าแบบประเมินคุณลักษณะสังคหวัตถุสึ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถวัดคุณลักษณะสังคหวัตถุสึของเด็กปฐมวัยได้ โดยทั้งโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก (First Order) และอันดับที่สอง (Second Order) มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความน่าเชื่อถือการถดถอยมาตรฐาน (SRW=0.95-0.98) ที่แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง และมีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุกำลังสอง (SMC=0.91-0.96) ที่แสดงค่าความเชื่อถือได้สูงในแต่ละตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย โดยสอดคล้องกับ (พระอาจารย์ศักรฤทธิ โสติธโร 2558 : 18) หลักการปฏิบัติตนตามรูปแบบพุทธวจน ฉบับ “ทาน” หลักสังคหวัตถุสึมียู่ 4 ประการ คือ “ทาน” คือ การให้หรือการปัน เป็นการสอนให้เด็กรู้จักการแบ่งปันสิ่งของที่เป็นวัตถุหรืออื่น ๆ รู้จักเสียสละ “เพียรวัชชะ” คือ พยายามหรือการพูดด้วยถ้อยคำอันเป็นที่รัก พูดในสิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ “อัตถจริยา” คือ การประพฤติประโยชน์หรือทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม “สมานัตตตา” คือ ความมีตนเสมอกันหรือวางตนดีเสมอกัน ปฏิบัติอย่างตนสม่าเสมอจนกลายเป็นนิสัย ตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ว่าการมีคุณธรรมประจำใจจะเป็นภูมิคุ้มกันเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้เด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะสังคหวัตถุสึของเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างให้เด็กเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ วิเคราะห์พฤติกรรมตัวแบบแยกแยะพฤติกรรมดีและไม่ดี ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นกระตุ้นความรู้ (Knowledge : K) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นเข้าสู่เนื้อหาที่เรียนรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่กำหนด ซึ่งตัวแบบนั้นต้องเป็นตัวแบบที่แสดงออกถึงพฤติกรรมสังคหวัตถุสึที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีความน่าสนใจสำหรับเด็ก จูงใจให้เด็กชื่นชอบได้ จึงเสนอตัวแบบผ่านกิจกรรมการเล่นทานคุณธรรม การแสดงบทบาทสมมุติกรณีตัวอย่างและสถานการณ์จำลอง ฯ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ประกอบด้วย กระบวนการความตั้งใจในการสังเกต จดจำ จูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ตามตัวแบบ การแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ (สิริมา ปิณฺญานันตพงษ์ 2554 : 20-35) ขั้นปฏิสัมพันธ์ (Interaction : I) เป็นขั้นตอนที่เด็กได้ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากตัวแบบ เปรียบเทียบวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวแบบที่ดีและไม่ดี ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การปรับโน้ตทัศน์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนตามสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะมีการพัฒนาไปทีละขั้นตามลำดับขั้นพัฒนาการ การเสริมสร้างให้เด็กมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมุมมองของผู้อื่น เด็กจะมีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นและส่งผลให้เด็กตระหนักในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม ขั้นปฏิบัติงานร่วมกัน (Doing together : D) ขั้นตอนนี้เด็กนำประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นการกระตุ้นความรู้และขั้นการปฏิสัมพันธ์มาใช้ในขั้นการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการลงมือทำกิจกรรมปฏิบัติจริงร่วมกันและมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มเล็กๆ 4-5 คน เพื่อการวางแผนและลงมือปฏิบัติงานให้บรรลุประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน เน้นให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และขึ้นแสดงผลงานสะท้อนการเรียนรู้ (Display : D) เป็นขั้นตอนที่เด็กแต่ละกลุ่มได้สรุปผลงานการปฏิบัติงานร่วมกันพร้อมสะท้อนผลงานการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การประเมินค่าของประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานร่วมกันและปรับโน้ตทัศน์ในการปฏิบัติตน สนับสนุนพฤติกรรมทางบวกเพื่อเป็นการเสริมแรงให้เด็กแสดงพฤติกรรมปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุสึได้ Sirima Pinyoanuntapong (2013 : 45-67) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กเริ่มต้นจากที่เด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่ตนมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมนั้น เพื่อการปรับตัวทางสังคมเกิดการพัฒนา จิตใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. ผลการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุม ทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดส่งผลในระดับมากต่อคะแนนรวมและคะแนนรายด้านทุกด้าน แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมของเด็กปฐมวัยได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองนั้น เด็กได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะสังคมที่ดี คือ วันจันทร์เน้นกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะการให้สิ่งที่ดี วันอังคารเน้นกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะการพูดดี วันพุธเน้นกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะการประพฤติดีและวันพฤหัสบดีเน้นกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะการวางตนดี โดยในแต่ละวันจัดกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน เช่น หน่วยเพื่อนแสนดี ขั้นการกระตุ้นความรู้ (Knowledge : K) เด็กได้เรียนรู้จากตัวแบบพฤติกรรมจากตัวละครในนิทานเรื่องเล่นร่วมกันสร้างสรรค์สามัคคี ทำให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของตัวละครในเรื่องนั้น ขั้นปฏิสัมพันธ์ (Interaction : I) เด็กได้ร่วมกันระดมความคิดในการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร ผลของการกระทำของตัวละครที่ได้รับในการแสดงพฤติกรรมทั้งสองแบบ ขั้นปฏิบัติงานร่วมกัน (Doing Together : D) เด็กแบ่งกลุ่มและร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมโดยการช่วยกันประดิษฐ์ของเล่นจากวัสดุ-อุปกรณ์ สามารถนำแบบอย่างของเล่นในตัวละครมาเป็นตัวอย่างในการประดิษฐ์ได้ เป็นการสะท้อนการเรียนรู้จากตัวแบบมาสู่การปฏิบัติ รับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายจนงานสำเร็จ และขั้นสุดท้ายเด็กแสดงผลงานสะท้อนการเรียนรู้ (Display : D) โดยเด็กนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเองในการประดิษฐ์ของเล่นพร้อมสะท้อนการเรียนรู้สิ่งที่ได้รับ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ฉะนั้นตลอดระยะเวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ ทำให้เด็กได้รับการเห็นพฤติกรรมของตัวแบบซ้ำ ๆ ทำให้เกิดกระบวนการจดจำ ที่เด็กได้บันทึกสิ่งที่สังเกตจากตัวแบบและเมื่อเด็กเห็นว่าตัวแบบได้รับผลจากการกระทำที่ดี เป็นการเสริมแรงจึงทำให้เด็กอยากแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ฉะนั้นทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D สามารถเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะสังคมที่ดี เพราะคุณลักษณะที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กในโรงเรียน สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้แบบ KID-D จึงมีความเหมาะสมสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีของเด็กปฐมวัยได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในการเสริมสร้างคุณลักษณะสังคมที่ดีหรือเสริมสร้างคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ ให้กับเด็กปฐมวัย ครู และผู้ปกครอง ตามบริบทสภาพท้องถิ่นนั้นหรือภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการเสริมสร้างคุณลักษณะนั้นและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีผู้สนับสนุนทุนการศึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นที่กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. **คู่มือพ่อแม่่มือใหม่เลี้ยงลูกวัยอนุบาล**. กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บั๊คส์, 2556.
- ดาร์เร็น อู๋หยั๋ง. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมคุณธรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2548.
- ทีศนา แหมมณี. **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2557.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **ความสุข ทุกแห่งทุกมุม**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2558.
- พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา. **การศึกษาและพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2552.
- พระอาจารย์ศีกฤทธิ์ โสตถิโณ. **พุทธวจน หมวดธรรมเปิดธรรมที่ถูกปิด ฉบับ “ทาน”**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธโฆษณ์, 2558.
- พุทธทาสภิกขุ. **พระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2557.
- มาลีรัตน์ บุญนันตบุตร. **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- ลูกน้ำ แผลงภู. **การแสดงผลหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เอดิสัน, 2558.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. **รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาอุปนิสัยธรรมพื้นฐานของเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.
- สุราง ไคว้ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- อารี สันทว. **เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การศึกษาปฐมวัยร้อยดวงใจถวายในหลวง**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- Bandura. **Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory**. New Jersey : Prentice-Hall, 1986.
- Cohen, J. **Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences**. 2nd ed. New Jersey : Lawrence Earlbaum Associates, 1988.
- Kohlberg, L. **Moral Stage and Moralization The Cognitive Development Approach**. New York: Holt Rinehart and Winston, 1976.
- Piaget, J. **The moral Judgment of the Child**. New York : Penguin Education, 1982.
- Sirima Pinyoanyntapong. “A Model for Promoting the Development of Basic Dharma Traits in Preschool Children,” **Asia-Pacific journal of Research in Early Childhood Education**. 7, 3 (September 2013) : 45-67.
- . “The Development of Thai Early Childhood Education Curriculum to Promote Desirable Characteristics of Preschool Children,” **Procedia Social and Behavioral Sciences**. 88, 4 (August 2013) : 321-327.

